

Pedesetih godina u Starčevu...

Kako je krajem četrdesetih i početkom pedesetih u Jugoslaviji došlo do potpunog ideološkog zaokreta u odnosu na predratni društveni i politički sistem, stare vrednosne kategorije i ostaci starog poretka su anatemisani u svakom smislu, i to s ciljem njihovog potpunog iskorenjavanja. Socijalizam, radništvo i državna svojina nad svim društvenim dobrima, postali su kamen temeljac novog sistema koji je tih godina bio još u povoju. Razračunavanje s protivnicima i neistomišljenicima je iz perspektive tadašnjeg rukovodstva bilo nužno kako bi ceo taj novi društveni koncept bio izgrađen na stabilnim osnovama.

Štampa u Jugoslaviji je tih godina bila produžena ruka rukovodeće garniture, a novinske kritike i opomene upućene pojedincima koji još nisu prihvatili novi sistem, postale su uobičajeni deo novinarske prakse. "Pančevac" se odmah po izlasku prvog posleratnog broja, decembra 1952. godine, stavio u službu novih političkih struktura, samim tim što je Narodni front preuzeo ulogu osnivača lista.

Uspesi u međunarodnoj politici, izveštaji o razvijanju i jačanju radničkog i društvenog samoupravljanja, udarnički rad u fabrikama i zemljoradničkim zadrugama, požrtvovani rad političkog rukovodstva na čelu sa drugom Titom na izgradnji društvenog "boljeg sutra", nametnuti su kao glavne teme. O tome kako su u Starčevu sprovedene reforme i kako su ljudi prihvatili novu društvenu stvarnost, može se pročitati u reportaži "Jedno prepodne među Starčevcima", novinara Slavka Pavlova, objavljenoj u "Pančevcu", 12. novembra 1954. godine, na četvrtoj strani nedeljnika.

"Neokrečene fasade i neuređena dvorišta kuća, posejanih s desne strane drumu, nagoveštavaju blizinu sela. Širokim blatnjavim sokacima, gotovo neprohodnim u jesenjim kišnim danima, lutaju čopori gusaka i poneko "mangup-prase".

Zvižduk hajkače i truba svinjara. Raskaljenim trotoarima sa tepsijama u ruci promiču seljanke. Dva razapeta Hrista i vrana na visokom zapuštenom tornju. Starice, duboko zabradene teškim štofanim maramama, u crnim kratkim burkama odlaze na misu. Ljudi okupljeni u grupama, čuče naslonjeni na zidove kuća i uvijaju svoju cigaretu u staru novinsku hartiju, a miris sagorelog petroleja izbija iz otvorenih prozora. Kao i pre 20 godina. Ništa se, rekao bi čovek, po prvim utiscima, nije izmenilo u Starčevu.

Da li je tako?

Koliko juče, između dva razapeta Hrista pop je, okružen starim ljudima i konzervativnim shvatanjima, izražavao svoju sumnju u vrednost kolektivnih napora. A danas, zahvaljujući tim naporima, Starčevci i njihova deca smelo gledaju u sutrašnjicu. Za poslednjih deset godina prvi "republikanci", kako su Starčevce sa ironijom, ali i puno straha i gorčine, nazivali sreski načelnik, žandari, panduri i vlasti Aleksandra I, učinili su snažan korak u novu stvarnost. Umesto ralom i motikom veći deo plodne starčevačke zemlje obrađuju traktori. Stočarstvo, kome su Starčevci prilično naklonjeni, ne gaji se kao pre. Jedva vidljivu svetlost petrolejki

zameniće, ovih dana, električna svetlost. Na starom i zapuštenom placu nikao je Zadrugni dom. Umesto starih ćepenaka meštani su dobili moderne, kulturne i higijenske prodavnice. Stara izlokana džada, jedina veza s gradom, zamenjena je modernim drumom. Selo i ljudi menjaju svoj lik.

Na zgradi Zemljoradničke zadruge i dalje stoji oborena kapija. Prozori seoske biblioteke još su oblepljeni novinskom hartijom. Ispred jedine gostionice - jezero. Table koje označavaju ulice, jedva su vidljive.

- Još nije sve u redu. Trebaće mnogo napora da otklonimo sve ono što podseća na staro, rekao je u razgovoru jedan od odbornika. Ali, oni čine napore da to što pre bude. Uređenju i izgledu sela poklanjaju veliku pažnju. Mnogo su se angažovali oko izgradnje drumova. Dobrovoljni rad. 5400 kubika preveženog tucanika i ostalog materijala, je doprinos koji je omogućio brzu izgradnju veze sa Pančevom. Pre nekoliko dana na zboru birača odlučili su da srede pitanje seoskih kanala. (nastaviće se)